

ขยะมูลพ่อยกับขยะอันตราย คนละเรื่องเดียวกัน...เข้าใจตรงกันนะ

ดร.กุนรินทร์ คำเดชศักดิ์*
ดร.ดวงกมล พิหนูสูตร*

*สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เหตุการณ์ไฟไหม้บ่อขยะมูลฝอย และการตรวจพบการลักลอบทิ้งขยะมูลฝอยและขยะอันตรายในที่โล่งบ่อครั้ง ในรอบปีที่ผ่านมา (เคลนิวิสต์, 2558; ไทยรัฐออนไลน์, 2558) ทำให้ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย และผู้ได้รับผลกระทบติดตามทิศทางนโยบายจากภาครัฐต่อการจัดการสถานการณ์ขยะของประเทศถึงความรวดเร็ว ถูกใจ ถูกต้อง และเหมาะสม นอกจากนี้นักวิชาการ และองค์กรต่าง ๆ ยังให้ความสนใจหาหนทางนโยบายดังกล่าวจะเป็นมิตร ต่อกระแสความยั่งยืน (นิรมล สุธรรมกิจ, 2557; มูลนิธิเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและพลังงาน 2558; ศูนย์เทคโนโลยีโลหะ และวัสดุแห่งชาติ, 2552; ยูนิลีเวอร์, 2557; หะริน สัจเจย์, 2558) ด้วยเหตุที่ประเทศไทยไม่มีระบบการคัดแยกขยะที่ชัดเจน ตั้งแต่แหล่งกำเนิดต้นทางหรือในระดับผู้ผลิตขยะอันได้แก่ประชาชนทุกคน ทำให้ขยะประเภทต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากชุมชน ประปนกัน และนี่เป็นสาเหตุให้มีความยุ่งยากมีค่าใช้จ่ายต่อแนวทางการจัดการขยะกองโต ณ ปลายทาง และส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมเนื่องจากการทิ้งขยะอันตรายที่เกิดจากชุมชนประปนไปในขยะมูลฝอย เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ประเภทโทรทัศน์ เครื่องปรับอากาศ ตู้เย็น เครื่องซักผ้าคอมพิวเตอร์ เครื่องเล่นวีซีดี/ดีวีดีโทรศัพท์ กล้องถ่ายรูปรวมทั้งขยะอื่นๆ ที่มีสารเคมีเป็นส่วนประกอบ เช่น แบตเตอรี่ หลอดไฟ ภาชนะบรรจุสารเคมีและยาหมดอายุ เมื่อไม่มีระบบการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้น ตอนจบของเรื่องราวขยะจึงไม่ค่อยสวยงามเท่าใดนัก ด้วยเหตุนี้ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้จัดการเสวนาวิชาการเรื่อง “ขยะมูลฝอยกับขยะอันตราย คนละเรื่องเดียวกัน...เข้าใจตรงกันนะ” ขึ้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2558 การเสวนาวิชาการครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการรับทราบถึงสถานการณ์ และปัญหาขยะมูลฝอยและขยะอันตรายจากชุมชนของประเทศ รวมทั้งสร้างความเข้าใจเรื่องการจัดการขยะประเภทต่างๆ และใช้เวทีนี้ในการเสนอความเห็น แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ต่อแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตรายจากชุมชน ที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยและกฎหมายต่างๆ ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน โดยได้รับเกียรติจากผู้แทนจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้แก่ สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ เทศบาลนครนนทบุรี (ส่วนส่งเสริมอนามัย สิ่งแวดล้อม) ชุมชนซอยสหกรณ์ หมู่ 1 ต.บางกระสอบ อ.เมืองนนทบุรี สมาคมสร้างสรรค์ไทย (ตาวิเศษ) มาร่วมพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็น กับผู้เข้าร่วมรับฟังการเสวนาจากหลากหลายองค์กร ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานเอกชน และบุคคลทั่วไป

สถานการณ์ ปัญหา การจัดการขยะอันตรายที่เกิดจากชุมชน

การสำรวจปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนของกรมควบคุมมลพิษ ในปี 2556 จากพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั่วประเทศ พบว่ามีขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 26.77 ล้านตัน โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2555 จำนวน 2.04 ล้านตัน อัตราการผลิตขยะ เท่ากับ 1.15 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ในขยะมูลฝอย 26.77 ล้านตันนี้เป็นขยะอันตรายจากชุมชน 0.562 ล้านตัน โดย 65% เป็นซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และ 35% เป็นของเสียอันตรายอื่นๆ อาทิ ถ่านไฟฉาย หลอดไฟ และ ภาชนะบรรจุสารเคมี ขยะอันตรายจากชุมชนทั้งหมดนี้ถูกกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้องเพียง 1% ได้แก่ การรีไซเคิล การฝังกลบ แบบปลอดภัย และการเผาในเตาเผาของเสียอันตราย อย่างไรก็ตามระบบการรีไซเคิลที่มีอยู่ยังไม่มีประสิทธิภาพ เพราะ ส่วนใหญ่เป็นการจัดการนอกระบบเช่น การขายให้กับร้านหรือผู้รับซื้อของเก่าซึ่งมีการถอดแยกชิ้นส่วนที่ไม่ถูกต้องตาม หลักวิชาการและมีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายต่อผู้คัดแยก ส่วนการกำจัดที่เหลือ 99% หรือ 0.557 ล้านตันของขยะ อันตรายจากชุมชนถูกทิ้งปะปนกับขยะทั่วไป และกำจัดโดยการเผากลางแจ้ง (กรมควบคุมมลพิษ, 2557)

ทั้งนี้การจัดการกับซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นข้อคำนึงของกรมควบคุมมลพิษว่าจะเกิด ปัญหาด้านการจัดขยะประเภทดังกล่าวในอนาคตอันใกล้นี้ เพราะเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้คนทิ้ง และซื้อของใหม่มีความถี่สูงขึ้นประเทศไทยยังไม่มีระบบการเก็บหรือเรียกคืนผลิตภัณฑ์เดิมที่เป็นความรับผิดชอบของ ผู้ขายสินค้าเหล่านี้และสุดท้ายภาระการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์คือองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นซึ่งยังขาดกระบวนการกำจัดอย่างถูกต้องและปลอดภัย นอกจากนี้ข้อกังวลสำคัญอีกประการของกรมควบคุมมลพิษ ได้แก่ การลักลอบนำเข้าสินค้ามือสองและซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยมีภาระการจัดการขยะประเภทนี้มากขึ้น

บทบาทและหน้าที่ของกรมควบคุมมลพิษในการควบคุม กำกับ ดูแล

กรมควบคุมมลพิษเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทโดยตรงต่อการจัดการของเสียอันตรายในประเทศไทย ดังนี้

- 1) สำรวจปริมาณของเสียอันตรายโดยรวมและตามการแยกประเภทเพื่อรายงานต่อคณะรัฐมนตรี
- 2) ดำเนินการสนับสนุนให้การจัดการของเสียอันตรายมีแนวทางในการจัดการตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 เช่น
 - พัฒนาระบบการจัดการของเสียอันตราย ขยะอิเล็กทรอนิกส์ และขยะติดเชื้อ
 - สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมและพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นและชุมชนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งด้านการจัดการขยะและของเสียอันตราย
 - ผลักดันให้มีการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม
 - ปฏิรูปการจัดการงบประมาณของประเทศ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและลดการก่อมลพิษ
- 3) ดำเนินยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนนโยบายภายใต้แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระยะเร่งด่วน เช่น
 - พัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย
 - สร้างแรงจูงใจในการลดปล่อยมลพิษ
 - พัฒนาการจัดการของเสียอย่างครบวงจร
 - สร้างแรงจูงใจให้เอกชนร่วมลงทุนในการสร้างศูนย์กำจัดของเสียอันตราย
 - ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับการจัดการกากของเสียอันตรายให้แก่ผู้ประกอบการ
- 4) วางแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
 - สร้างรูปแบบการจัดการมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เหมาะสม
 - วางระเบียบมาตรการการบริหารจัดการมูลฝอยและของเสียอันตราย
 - สร้างวินัยของคนในชาติมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน

กรณีศึกษาของท้องถิ่นกับการจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตราย

เทศบาลนครนนทบุรีเป็นหนึ่งตัวอย่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนในการรับผิดชอบและดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตรายได้อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ มีพื้นที่ 38.9 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากร 256,385 คนต่อ 124,258 หลังคาเรือน (ข้อมูลเดือนพฤษภาคม 2557) ซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนเมืองที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร เทศบาลนครนนทบุรีมีมาตรการในการจัดการขยะ คือ

- 1) การแยกขยะตามประเภท ได้แก่ขยะมูลฝอยทั่วไปและ ขยะอันตราย แบ่งเป็น
 - ขยะติดเชื้อจากสถานพยาบาล ซึ่งมีศักยภาพในการจัดการ 100%
 - ขยะอันตรายจากชุมชน เช่น ภาชนะบรรจุสารเคมี ยาฆ่าแมลง ซึ่งสามารถจัดการได้อย่างถูกต้องเพียง 1%
- 2) การจัดเก็บขยะมูลฝอยประกอบด้วย ทางบกและทางน้ำสามารถรวบรวมขยะได้ประมาณ 400 ตันต่อวัน ซึ่งขยะรีไซเคิลจะถูกคัดแยกจากขยะมูลฝอยประมาณ 100 ตันต่อวันขยะที่เหลือจากการคัดแยกจะถูกฝังกลบ
- 3) การให้องค์ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นในการสำรวจและศึกษาองค์ประกอบของขยะ
- 4) การจัดเตรียมภาชนะเพื่อรองรับการคัดแยกตามองค์ประกอบของขยะ
- 5) การสร้างความเข้าใจให้แก่คนในท้องถิ่นต่อการจัดการปัญหาขยะ และการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้แก่คนในชุมชน ตัวอย่างเช่น
 - กิจกรรมรณรงค์คัดแยกมูลฝอยในชุมชน
 - กิจกรรมคัดแยกมูลฝอยในสถานศึกษา
 - การจัดการมูลฝอยอินทรีย์เพื่อโรงงานปุ๋ยอินทรีย์
 - กิจกรรมรณรงค์ทำปุ๋ยหมักในครัวเรือน
 - กิจกรรมคัดแยกโฟมเพื่อรีไซเคิล

6) การจัดการขยะติดเชื้อตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และกฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดให้ท้องถิ่นสามารถเป็นผู้ดูแลและกำจัดขยะติดเชื้อได้ ทางเทศบาลนครนทบุรีจึงออกข้อกำหนด ในการจัดเก็บและเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและกำจัดขยะติดเชื้อขึ้นเพื่อให้เป็นระเบียบที่จะนำไปใช้ โดยทั่วกัน ปริมาณขยะติดเชื้อที่ถูกรวบรวมมีประมาณ 2 ตันต่อวัน และส่งกำจัดด้วยการเผาอย่างถูกวิธี จากการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องนี้ ในปัจจุบันทางเทศบาลสามารถแยกขยะติดเชื้อออกจากขยะมูลฝอยอื่นๆ ได้อย่างสมบูรณ์

7) การจัดการขยะอันตรายจากชุมชน โดยการขอความร่วมมือชุมชนในการคัดแยกขยะอันตรายภายในครัวเรือน และดำเนินการเก็บรวบรวมตามวันและเวลาที่กำหนดอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง

8) การจัดตั้งจุดรวบรวมขยะอันตรายจากชุมชนตามพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งสามารถรวบรวมขยะอันตรายได้ทั่วถึงและมีความปลอดภัย ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนของขยะอันตรายสู่สิ่งแวดล้อม และสามารถแยกขยะอันตรายออกจากขยะมูลฝอยทั่วไปได้อย่างน่าพอใจ

ชุมชนบางกระสอ จุดเริ่มต้นการจัดการขยะของชุมชนบางกระสอ เกิดจากปัญหาปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วเกินภาชนะรองรับทำให้เกิดปัญหาขยะล้นถัง เมื่อไม่สามารถเก็บขยะปริมาณมากออกจากพื้นที่ได้หมด ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานเก็บขยะและชุมชน และระหว่างลูกบ้านและประธานชุมชน ประธานชุมชนแก้ไขปัญหาดังกล่าวจากการได้รับการสนับสนุนด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะจากเทศบาลนครนทบุรี จากนั้นจึงตั้งคณะกรรมการชุมชนอาสาสมัครทำหน้าที่

- สังเกตสภาพปัญหาขยะล้นถังบริเวณต่างๆ ของชุมชน
- สำรวจองค์ประกอบขยะ ซึ่งพบว่าในขยะปริมาณมากนี้ มีขยะที่สามารถนำไปรีไซเคิลได้ปะปนอยู่มากกว่าครึ่งหนึ่งของปริมาณขยะทั้งหมด
- เลือกรูปแบบต้นแบบเพื่อดำเนินการคัดแยกขยะรีไซเคิลออกจากขยะมูลฝอยทั่วไป ซึ่งหลังจากดำเนินการหนึ่งสัปดาห์ พบว่าขยะรีไซเคิลที่ถูกคัดแยกสามารถนำไปขาย ถือเป็นรายได้จำนวนมาก
- ขยายผลดำเนินการคัดแยกขยะในหมู่บ้านต้นแบบสู่หมู่บ้านอื่นๆ ให้เรียนรู้การคัดแยกขยะในลักษณะเดียวกัน

การดำเนินการดังกล่าวนี้สามารถแก้ปัญหาขยะล้นถังได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกพื้นที่ นอกจากนั้นยังมีการขยายผลเพื่อกำจัดขยะอินทรีย์และขยะอันตราย จากการสนับสนุนองค์ความรู้และภาชนะรองรับจากเทศบาลนครนทบุรี ปัจจุบันชุมชนมีการคัดแยกขยะอิเล็กทรอนิกส์อย่างถูกวิธี โดยคัดแยกขยะออกเป็นชิ้นส่วนพลาสติกที่สามารถนำไปขายได้ และชิ้นส่วนอันตรายที่ต้องถูกส่งกำจัด

การมีส่วนร่วมและบทบาทนักวิชาการและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง

นอกจากซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ แบตเตอรี่ หลอดไฟ และภาชนะบรรจุสารเคมีแล้ว ขยะอันตรายจากชุมชนยังรวมไปถึงขยะจากสถานประกอบการหรือร้านค้า อยู่ซ่อมรถ และปั้มน้ำมัน เช่น น้ำยาเคมีจากร้านล้างอัดขยายรูป น้ำยาทำละลายและหมึกจากโรงพิมพ์ น้ำยาซักแห้งและน้ำยาฟอกขาวจากร้านซักแห้ง สารพีซีบีในหม้อแปลงไฟฟ้า สถานีไฟฟ้า น้ำมันหล่อลื่นใช้แล้ว แบตเตอรี่รถยนต์ สารหล่อเย็นหม้อน้ำ กากสี และน้ำยาทำความสะอาด เป็นต้น นอกจากนี้ได้รวมไปถึงขยะจากภาคเกษตรกรรม เช่น ภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและภาชนะบรรจุปุ๋ยชนิดต่าง ๆ รวมทั้งขยะอันตรายจากโรงพยาบาล คลินิก และห้องปฏิบัติการ เช่น ของเสียติดเชื้อ สารกัมมันตรังสี ขากสัตว์ทดลอง สารเคมีเสื่อมคุณภาพ และของเสียจากห้องทดลอง เป็นต้น ทั้งหมดนี้คิดเป็นปริมาณ 3% ของขยะมูลฝอย ซึ่งมักถูกมองว่าเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อย อย่างไรก็ตามขยะอันตรายเหล่านี้จำเป็นต้องถูกจัดการ มิเช่นนั้นแล้วขยะมูลฝอยจะเกิดการปนเปื้อนและกลายเป็นขยะอันตราย เป็นการเพิ่มปริมาณและการแพร่กระจายของขยะอันตรายโดยอัตโนมัติ และหากจะนำขยะเหล่านี้ไปต่อยอดใช้ประโยชน์ เช่น นำไปทำปุ๋ยอินทรีย์ สารอันตรายในขยะจะปนเปื้อนในห่วงโซ่จากการใช้ปุ๋ย ทำให้การรณรงค์การรีไซเคิลไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริงได้

ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ควบคุมเฉพาะเพื่อการจัดการขยะอันตรายจากชุมชนและเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องรับภาระจัดการขยะดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ชีตความสามารถจัดการขยะอันตรายในแต่ละท้องถิ่นมีไม่เท่ากัน เช่น เทศบาลนครนนทบุรีมีระบบการจัดการที่มีความพร้อมสูง แต่ท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่มีระบบการจัดการขยะอันตรายจากชุมชนหรือบางแห่งมีระบบการจัดการแต่ไม่มีปลายทางเพื่อรองรับขยะอันตรายได้ถูกต้อง เช่น การเผาทิ้งหรือการฝังกลบ นักวิชาการจึงมีส่วนสำคัญในการผลักดันส่วนกลางให้ร่างกฎหมายเพื่อสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีระบบการจัดการขยะอันตรายได้ถูกต้อง ปลอดภัย และในโรงงานที่สามารถรองรับของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นจากชุมชนไปจัดการต่อ

นักวิชาการสามารถวิจัยเพื่อแก้ปัญหาการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยและขยะอันตราย อาทิ

- การประเมินสถานการณ์/ความรุนแรงมีการคาดการณ์ปริมาณและแหล่งกำเนิด
- การประเมินขนาดการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม
- การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค
- การศึกษาแนวทางแก้ปัญหา เช่น มาตรการบังคับมาตรการจูงใจ กฎหมาย กฎระเบียบเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาตรการทางสังคมเชิงสมัครใจ เป็นต้น
- การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสื่อสารกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บริหารมีส่วนสำคัญมากต่อนโยบายที่นักวิชาการเสนอเพราะเป็นกำลังหลักของการขับเคลื่อนนโยบายระดับองค์กรลงมาถึงท้องถิ่น

สมาคมสร้างเสริมสุข (ตาวีเศษ) ในปี 2526 เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่กรุงเทพฯสาเหตุหลักเกิดจากอุทกภัยตึกอุตสาหกรรมระบายน้ำ ในเวลานั้นกรุงเทพมหานครติดอันดับ 1 ใน 5 เมืองที่สกปรกที่สุดในโลก ต่อมาปี 2527 โครงการตาวีเศษจึงเกิดขึ้น ซึ่งเป็นสมัยของพลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตาวีเศษจึงอยู่คู่กับสังคมไทยนับแต่นั้นมาเป็นเวลา 31 ปีแล้วโฆษณาแอนิเมชันตาวีเศษออกทีวี 40 ครั้งต่อสัปดาห์ ซึ่งมีพลังและส่งผลทางจิตวิทยาต่อผู้รับชม หลังจากโครงการตาวีเศษเกิดขึ้น 4 เดือน กรุงเทพมหานครกลายเป็นเมืองน่าอยู่ติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลก อย่างไรก็ตาม ภาระการจัดการขยะยังเป็นของเจ้าหน้าที่ขณะที่เรายังทิ้งขยะปริมาณเท่าเดิม ดังนั้น แผนนโยบายของรัฐจึงมีส่วนสำคัญที่สุดต่อการจัดการปัญหาขยะให้ครบวงจรและยั่งยืน

การคัดแยกขยะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการจัดการขยะที่ยั่งยืน ดังนั้นแล้วหากแยกขยะให้ถูกวิธีด้วยตัวเองได้ง่ายๆ จะทำให้ประชาชนพบว่าขยะนั้นมีคุณค่า เช่น การแยกขยะตามความรู้สึกลึก 3 อย่าง

- **ยิ้ม** คือ ความรู้สึกต่อขยะที่ขายได้ ขยะที่รีไซเคิลได้
- **ยี้** คือ ความรู้สึกต่อขยะที่เป็นเศษอาหาร เศษผักผลไม้ เนื้อ กระดุกสัตว์
- **แหยง** คือ ความรู้สึกต่อขยะมีพิษ

แนวทางออกในการแก้ปัญหา

การเสวนานักวิชาการครั้งนี้เสนอวิธีจัดการขยะด้วยตัวเองโดยกระบวนการ 5R

- **Reject** คือ ปฏิเสธวัสดุหรือสินค้าที่ทำลายสิ่งแวดล้อมทั้งในกระบวนการผลิตและหลังการใช้งาน
- **Reduce** คือ ลดการบริโภคที่ฟุ่มเฟือย ใช้ของเท่าที่จำเป็น เช่น เลือกซื้อสินค้าที่ไม่มีหีบห่อหลายชั้น พกถุงผ้าแทนถุงพลาสติก
- **Reuse** คือ นำสิ่งของที่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์อีกให้คุ้มค่า เช่น ขวดที่ใช้แล้วนำกลับมาใส่น้ำดื่ม
- **Repair** คือ ซ่อมแซมวัสดุของใช้ให้มีสภาพดี ใช้งานได้นาน ไม่ต้องทิ้งหรือหาซื้อใหม่
- **Recycle** คือ นำสิ่งของไปสู่กระบวนการหมุนเวียนผลิตกลับมาใช้ใหม่ โดยการแยกขยะมีค่าออก นำส่งเป็นวัตถุดิบแก่โรงงาน

สรุปและข้อเสนอแนะ

เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยเป็นเรื่องของเราทุกคน นโยบายของรัฐบาลปัจจุบันให้ความสำคัญและถือเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยเป็นปัญหาเร่งด่วนระดับชาติ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องร่วมมือกันทำงานให้เกิดการบูรณาการและความยั่งยืน นอกจากการเริ่มจัดการขยะที่ตัวเราเองในเบื้องต้นก่อนแล้ว การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ร่วมกันกับหลาย ๆ หน่วยงานจะสามารถสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อสนับสนุนและผลักดันแนวนโยบายภาครัฐลงมาถึงท้องถิ่นให้สามารถแก้ปัญหาสำคัญเร่งด่วนเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและขยะอันตรายที่ถือเป็นคนละเรื่องเดียวกันได้อย่างรวดเร็ว ถูกใจ ถูกต้อง เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายหลักของประเทศที่จะก้าวสู่ประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในอีก 5 ปีข้างหน้า พ.ศ. 2563 ที่ประชาชนคนไทยทุกคนกำลังฝากความหวังไว้

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. 2557. มาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายฉบับเสนอ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ. (ระบบออนไลน์).แหล่งข้อมูล:<http://www.pcd.go.th/data/16-6-2014.pdf>(15 พฤษภาคม 2558).
- เดลินิวส์. 2558. บ่อขยะ. (ระบบออนไลน์).แหล่งข้อมูล: <http://www.dailynews.co.th/tags/บ่อขยะ?page=1>(15 พฤษภาคม 2558).
- ไทยรัฐออนไลน์. 2558. ไฟไหม้บ่อขยะ. (ระบบออนไลน์).แหล่งข้อมูล:<https://www.thairath.co.th/tags/ไฟไหม้บ่อขยะ?tags>(15 พฤษภาคม 2558).
- นิรมล สุธรรมกิจ. 2557. จักรแส Rio+20 ผู้สังเกตไทยเศรษฐกิจสีเขียวภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. (ระบบออนไลน์).แหล่งข้อมูล:http://www.measwatch.org/sites/default/files/bookfile/251-292_0.pdf(15 พฤษภาคม 2558).
- มูลนิธิเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและพลังงาน. 2558. โครงการการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน. (ระบบออนไลน์).แหล่งข้อมูล:<http://www.dee.or.th/index.php?ContentID=ContentID-14072216270045918> (15 พฤษภาคม 2558).
- ยูนิลีเวอร์. 2557. ห้องกรรภาครัฐและเอกชน ร่วมถกวิกฤตขยะหวังสร้างเครือข่ายทำงานร่วมให้เมืองไทยปลอดขยะอย่างยั่งยืน. (ระบบออนไลน์).แหล่งข้อมูล:http://www.unilever.co.th/aboutus/ourpeople/fighting_waste.aspx.(15 พฤษภาคม 2558).
- ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2552.การจัดการ/กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนอย่างยั่งยืน. (ระบบออนไลน์).แหล่งข้อมูล:<https://www2.mtec.or.th/eventnstda/Template/index.aspx?eventid=S10119> (15 พฤษภาคม 2558).
- हरิน สัจเจย์. 2558. การวิเคราะห์ทัศนภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเชิงระบบอย่างยั่งยืน โครงการพัฒนาสมรรถนะนักบริหารด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย. (ระบบออนไลน์).แหล่งข้อมูล:<http://www.en.mahidol.ac.th/thai/wastemanagement/>(15 พฤษภาคม 2558).